

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньо-професійною програмою
«Міжнародні економічні відносини»

на тему: «**Стан та перспективи розвитку експорту товарів в Одеському
регіоні**»

Виконавець:

студентка ФМЕ, гр. 64

Осипенко Валерія Сергіївна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н., професор

Козак Юрій Георгійович _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність кваліфікаційної роботи. У сучасних умовах експортна діяльність є однією з найбільш ефективних та розвинених форм міжнародних торговельних відносин. Для кожної держави, як і для України та її регіонів, дуже важливою є роль товарного експорту, оскільки економічний успіх в тому числі залежить й від експортного потенціалу. Очевидно, що жодна країна не змогла би створити здорову економіку, ізольовану від світової економічної системи. Отже, торгівля товарами відіграє значну роль у всіх сучасних національних економіках розвинених країн. Ефективна експортна політика має важливе значення для економічного зростання та економічного розвитку країни та, як наслідок, для її регіонів, а також є каталізатором всієї світової торгівлі.

Одеський регіон завжди мав високий експортний потенціал, тому реалізація цього потенціалу значною мірою залежить від того, наскільки країна та її регіони задіяні у глобалізації світової економіки і стрімкій інтеграції фінансово-економічних систем. Реальна проблема вибору торгового партнера на міжнародному ринку є критичною, для її вирішення необхідно проаналізувати ряд критеріїв, факторів та ознак економічного розвитку в країнах, в яких ми бачимо потенційних партнерів. Вищевикладене обумовлює актуальність теми дослідження.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи - дослідження стану та перспектив товарного експорту Одеського регіону та розробка заходів щодо його оптимізації.

Для реалізації поставленої мети передбачено вирішення таких **завдань**:

- дослідити сутність та форми експорту товарів на рівні регіону ;
- узагальнити чинники, що впливають на розвиток експорту товарів на регіональному рівні;
- дослідити методи оцінки експорту товарів на рівні регіону;
- надати характеристику Одеського регіону як суб'єкта ЗЕД та виокремити чинники формування експортної спрямованості;

- проаналізувати товарну та географічну структури експортної діяльності Одеського регіону
- оцінити вплив товарного експорту на економічний розвиток Одеського регіону
- розробити організаційно-економічні важелі оптимізації експортної діяльності Одеського регіону;
- розробити заходи удосконалення товарної структури експорту в Одеському регіоні
- розглянути перспективи використання інтеграції з ЄС як чинник покращення експорту товарів в Одеському регіоні.

Об'єктом дослідження є експорт товарів Одеського регіону.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади та організаційно-економічні рішення щодо оптимізації товарного експорту Одеського регіону.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі було застосовано такі методи дослідження, як методи економічного аналізу, табличний та графічний методи. Було використано порівняльний метод при визначенні темпів економічного приросту зовнішньоторговельних показників та факторний аналіз для виявлення залежності між обсягом експорту товарів та рівнем ВРП на душу населення. Робота здійснена при використанні програми офісного пакету MS Office - Microsoft Excel.

Інформаційна база дослідження. Для написання роботи було використано такі джерела інформації як навчальні посібники, підручники, монографії, публікації у періодичних виданнях, матеріали звітності підприємств, матеріали науково-практичних конференцій, електронні ресурси. Було проаналізовано наукові праці провідних вітчизняних вчених, як Козака Ю.Г., Кулинич О.І., Михайляка І.В., Кривенко К.Т., Зеніна А.С. та інших. Інформаційно-довідковою базою є нормативно-правові акти України, матеріали наукових конференцій, аналітичні та статистичні матеріали звітів Одеського регіону, а також електронні ресурси.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами виконання кваліфікаційної роботи опубліковано статті:

1. Осипенко В. «Вплив Європейської інтеграції на розвиток зовнішньої торгівлі товарами Одеського регіону» // Збірка праць студентської науково-практичної конференції «Минуле, Сучасне, Майбутнє» (м. Одеса, ОНЕУ, 2019 р.).
2. Осипенко В. «Дія нетарифних обмежень в сучасній торгівлі України з ЄС» // Збірка праць конференції «Розвиток міжнародної торгівлі в умовах глобальних викликів», Житомир, ЖДТУ 2019 р.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретико-методичні основи дослідження експорту товарів на рівні регіону**» розкрито теоретичні аспекти дослідження експорту товарами в Одеському регіоні та висвітлено особливості експортної діяльності регіону, проведено узагальнення чинників впливу на розвиток експортної діяльності та розглянуто основні методики оцінки експорту товарами регіону.

У другому розділі «**Аналіз сучасного стану товарного експорту в Одеському регіоні**» зроблений комплексний аналіз географічної та товарної структур експорту товарами регіону та виконано оцінку впливу експорту товарами на економічний розвиток Одеського регіону.

У третьому розділі «**Шляхи оптимізації товарного експорту в Одеському регіоні**» запропоновано організаційно-економічні заходи щодо покращення експортної діяльності та способи удосконалення товарної структури експорту в Одеському регіоні.

ВИСНОВКИ

Проведені дослідження показали, що Одеський регіон дійсно має високий потенціал у сфері експорту товарми. Однак існує чимало негативних факторів, які впливають на розвиток регіонального експорту, деякі з яких є: недостатня розвиненість інститутів ринкової економіки, низька конкурентоспроможність вітчизняного виробництва, дефекти державної політики та державного регулювання розвитку регіону, слабка експортна підтримка, коливання світових валют та сировинних цін, нестабільність обмінного курсу національної валюти. У свою чергу, основними перевагами експорту товарами є: географічне положення, розвинена

транспортна інфраструктура, високий інтелектуальний потенціал, наявність аграрної структури та виробництва. Але без розробки додаткової стратегії збалансованого та сталого розвитку, яка враховує не тільки економічні, а й соціально-екологічні аспекти, ресурси Одеського регіону будуть використовуватися неефективно.

Одеський регіон спеціалізується на виробленні та експорті сировинних товарів, мінеральних продуктів та продукції хімічної промисловості, продуктів рослинного походження, готових харчових продуктів, недорогоціних металів та виробів з них, а також машин, обладнання та механізмів. Таким чином, завдання збільшення доданої вартості продукції переробної промисловості, яка експортується Одеським регіоном, забезпечує підтримку у нарощуванні потенціалу для створення та вдосконалення існуючих виробничих процесів та збільшення обсягів переробки продукції місцевим виробникам й, таким чином, збільшенню продукції що призводить до збільшення робочих місць, зростання доходів та валового регіонального продукту (ВРП).

У свою чергу, розвиток експортного потенціалу створює довгострокові стимули для модернізації та підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки, яка, закономірно, стає менш чутливою до імпортного тиску.

Так, основними завданнями для покращення товарного експорту є:

- ефективне співробітництво між державою, бізнесом та наукою у сфері створення нових економічних програм і стратегій;
- активізація співпраці у рамках угоди про асоціацію між Україною та ЄС;
- організація і проведення заходів, націлених на просування регіонального продукту на міжнародні ринки;
- сприяти розвитку торгівельних стосунків с ЄС;
- підвищення рівня розвитку інноваційної інфраструктури та науково-технічного забезпечення галузі:
- покращити якісні показники продукції, що експортується;
- оптимізувати експортну товарну структуру та покращити експортоорієнтовану модель розвитку економіки.

У процесі дослідження був проведений аналіз динаміки діяльності Одеського регіону на зовнішньому ринку товарів та зазначені найважливіші напрямки розвитку і найактивніші країни-партнери у цій сфері.

Також, для обґрунтування доцільності оптимізації експорту товарами було побудовано факторну модель впливу експорту товарів на рівень соціально-економічного розвитку населення, тобто була проаналізована залежність між обсягом експорту товарів та національним курсом валюти.

Розглянуті у роботі пропозиції потребують забезпечення високого рівня організаційно-економічних важелів, який би дозволив забезпечити максимальну реалізацію експортного потенціалу Одеського регіону. Слід зазначити, що однією з найголовніших задач у подальшому розвитку Одеського регіону на зовнішньому ринку є не використання вже існуючих переваг, а створення нових.